

2.2 Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua

On tärkeää, että varhaiskasvatus, siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lasten kasvun ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Laadukkaan kokonaisuuden lähtökohtana on, että opettajat sekä muu henkilöstö tuntevat oppimisen polun eri vaiheet, niiden keskeiset tavoitteet, ominaispiirteet ja käytännöt. Lasten kasvun tukemisen ja oppimisen sujuvuuden vuoksi siirtymävaiheet suunnitellaan ja niitä arvioidaan yhdessä luvussa 3.3 kuvatulla tavalla. Opetus- ja muu henkilöstö tekevät huoltajien kanssa yhteistyötä lasten oppimisen polun kaikissa vaiheissa. Tavoitteena on, että kunkin lapsen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen jatkuu joustavasti lapsen tarpeista lähtevänä. Tämän varmistamisessa henkilöstön yhteistyön ja osaamisen suunnitelmallisella johtamisella esiopetusyksiköissä ja opetuksen järjestäjän tasolla on tärkeä merkitys.

Valtioneuvoston asetuksen¹ mukaan esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Esiopetuksessa käytetään varhaiskasvatukseen soveltuvaa pedagogiikkaa ja kunnioitetaan lasten mielenkiinnon kohteita opetuksen järjestämisessä. Leikki eri muodoissaan on vahvasti läsnä esiopetuksen toiminnassa. Huoltajat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Kasvun ja oppimisen tuen sekä oppilashuollon järjestämisessä tehdään tarvittaessa yhteistyötä monialaisesti.

Esiopetus on tavoitteellista toimintaa. Opetuksen tavoitteet määrittyvät opetussuunnitelman perusteiden ja niiden pohjalta laaditun paikallisen opetussuunnitelman mukaan. Lasten osaamistasolle ei opetussuunnitelmassa aseteta yhteisiä tavoitteita. Yksilöllisesti pohditut tavoitteet hyödyttävät lasten kasvua ja oppimista, joten opettaja keskustele kunkin lapsen yksilöllisistä tarpeista, toiveista ja oppimisen tavoitteista lapsen ja hänen huoltajansa kanssa. Esiopetuksen henkilöstö ottaa nämä tarpeet ja toiveet huomioon opetusta suunniteltaessa sekä oppimisympäristöjen kehittämisessä. Tavoitteellisuuden lisäämiseksi opettaja voi yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa laatia kullekin lapselle oppimissuunnitelman. Oppimissuunnitelma on laadittava, mikäli lapsi saa tehostettua tukea. Erityisen tuen piirissä oleville lapsille laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)².

Esiopetuksessa seurataan ja tuetaan kunkin lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä sekä hänen tietojensa ja taitojensa kehittymistä. Tavoitteena on samalla pyrkiä ennaltaehkäisemään mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia. Lapsen minäkäsitys vahvistuu arvostavan vuorovaikutuksen, monipuolisten oppimiskokemusten sekä kannustavan palautteen avulla. Esiopetuksen aikana lapset tutustuvat lähiympäristöön, sen ihmisiin ja luontoon sekä näiden moninaisuuteen. Leikillä ja mielikuvituksen käytöllä on tärkeä merkitys lasten myönteisen kehityksen sekä uusien tietojen ja taitojen opettelun kannalta. Esiopetus tarjoaa lapsille tilaisuuksia vuorovaikutukseen, ilmaisun eri muotoihin ja uusiin kokemuksiin. Lasten mielenkiinnon kohteisiin tutustutaan yhdessä erilaisissa oppimisympäristöissä. Näin lapsille avautuu mahdollisuuksia ystäväyteen, oppimisen iloon ja uusiin kiinnostuksen kohteisiin.

¹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 5§

² Perusopetuslaki 16 a§ 1 mom. (628/1998)

Kun huoltaja on ilmoittanut lapsen esiopetukseen, lähtökohtana on, että lapsi osallistuu kaikkeen toimintaan³. Opetuksen järjestäjä päättää ja tiedottaa huoltajille lapsen sairaudesta tai muusta syystä johtuvan vapautuksen hakemiseen liittyvistä käytännöistä. Huoltaja, opettaja sekä esiopetuksen järjestämiseen osallistuva henkilöstö huolehtivat yhteistyössä lasten säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen.

Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua Oulussa

Esiopetus ja sitä täydentävä varhaiskasvatus muodostavat yhtenäisen lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevan kokonaisuuden. Esiopetus on kokopäiväpedagogiikkaa, jossa kaikki päivän tilanteet ovat kasvun ja oppimisen kannalta merkityksellisiä. Jokainen esiopetusyksikkö on velvoitettu toimimaan valtakunnallisen Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ja Oulun kaupungin paikallisten linjausten mukaisesti.

Jokaiselle esiopetuksessa olevalle lapselle laaditaan yksilöllinen Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma (LEOPS) yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa. Lapsi osallistuu oppimissuunnitelman laadintaan ja keskusteluun omien edellytystensä mukaan. Esiopettaja ja huoltajat voivat keskustella osan ajasta keskenään ja lapsi on mukana keskustelun alussa. Keskustelussa painottuvat lapsen vahvuudet ja mielenkiinnon kohteet. Lapselle ei aseteta varsinaisia oppimistavoitteita, vaan pohditaan yhdessä asioita, joita lapsi harjoittelee ja opettelee esiopetusvuoden aikana. Keskustelun ilmapiiri on myönteinen ja kannustava. Esiopetuskeskusteluja käydään vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Oulussa on otettu käyttöön Lapset puheeksi -menetelmä, jota tarjotaan vanhemmille. Lapset puheeksi -keskustelussa käydään läpi lapsen arjen asioita kotiin ja päiväkotiin sekä harrastuksiin ja vapaa-aikaan liittyen. Tarkoituksena on lisätä yhteistä ymmärrystä lapselle tärkeistä asioista, jotka vaikuttavat hänen hyvinvointiinsa ja arjen sujumiseen.

Oulussa lähtökohtana on esiopetukseen osallistumisen säännöllisyys. Käytänteenä on, että myös muut kuin sairauspoissaolot ilmoitetaan. Esiopetusryhmän lastentarhanopettaja voi myöntää 1-5 päivän mittaiset poissaolot ja yli 5 päivän poissaolon myöntää päiväkodinjohtaja. Poissaololupaa voi hakea vapaamuotoisella viestillä asiakastietojärjestelmän kautta tai yksityisellä puolella esim. sähköpostitse. Lupa poissaoloon myönnetään aina eikä poissaolo edellytä korvaavien tehtävien tekemistä.

³ Perusopetuslaki 35 § (1040/2014)

Koska perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaiden kielitaito ja muut valmiudet vaihtelevat, perusopetukseen valmistavaa opetusta varten ei ole määritelty valtakunnallista tuntijakoa tai oppimäärää, vaan jokaiselle oppilaalle laaditaan oma opinto-ohjelma. Oppilaan omaan opinto-ohjelmaan kirjataan:

- oppilaan lähtötaso, kuten koulunkäyntihistoria, kielitaito ja oppilaan vahvuudet
- oppilaan henkilökohtaiset oppimistavoitteet, joita tarkistetaan säännöllisin väliajoin
- opiskeltavat oppiaineet, niiden tuntimäärät sekä opetuksen sisältö
- oppilaan opinnot valmistavan opetuksen opetusryhmässä ja integrointi perusopetukseen
- ohjauksen järjestäminen ja mahdollisesti tarvittavat tukitoimet

Oppilaanohjauksen tarkoituksena on kehittää oppilaan oppimisvalmiuksia ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia. Oppilaan opiskelua perusopetukseen valmistavassa opetuksessa tuetaan oppilaanohjauksella siten, että opiskelutaidot ja elämänsuunnittelun kannalta tarpeelliset tiedot ja taidot kehittyvät.

(Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015)

Valmistavan opetuksen oppimissuunnitelma Oulussa 6-vuotiaiden valmistavassa opetuksessa

Oppilaan oma opinto-ohjelma laaditaan Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma-lomakkeelle. Valmistavan opetuksen tavoitteita asetettaessa on huomioitava lapsen suomen kielen taitotaso ja oppimisvalmiudet. Opetusmenetelmien valinnassa huomioidaan lapselle ominainen tapa oppia.

Valmistavan opetuksen oppimissuunnitelma sisältää kaksikielisyyden suunnitelman, jolla tuetaan sekä oman äidinkielen että suomen kielen taidon kehittymistä. Lapsen suomen kielen taidon kehittymistä seurataan suomen kielen taidon kehittymisen seurantalomakkeen avulla. Oppimissuunnitelman täyttämisen yhteydessä lapselle annetaan mahdollisuus kertoa oppimistavoitteistaan.

Oulussa 6-vuotiaiden valmistavassa opetuksessa oppilaanohjaus on päivittäistä kannustamista ja rohkaisemista. Opetuksessa huolehditaan, että lapsi tunnistaa omat vahvuutensa ja oppimisen taitonsa. Valmistavassa opetuksessa on mahdollista harjoitella samanikäisten lasten kanssa yhdessä toimimista sekä vahvistaa oppimisessa tarvittavia taitoja.